

Практичне заняття: Тіньова економіка як середовище формування економічної злочинності

Завдання 1. Проаналізуйте підходи до визначення поняття «тіньова економіка» у межах економіки та суміжних дисциплін. Сформулюйте власне визначення цього явища, враховуючи його багатокомпонентну структуру. Особливу увагу зверніть на співвідношення понять «неформальна економіка», «прихована економіка» та «кримінальна економіка».

Обґрунтуйте:

- чому тіньова економіка є невід’ємною частиною сучасної економічної системи;
- які фактори визначають її масштаби;
- як вона впливає на офіційні макроекономічні показники, зокрема Валовий внутрішній продукт.

Завдання 2. Розгляньте запропоновану ситуацію:

Підприємство офіційно декларує частину доходів, водночас виплачує працівникам заробітну плату «в конвертах» і використовує фіктивні договори для мінімізації податкового навантаження.

На основі кейсу:

- визначте, які форми тіньової економічної діяльності тут присутні;
- поясніть, чи можна віднести цю діяльність до економічної злочинності;
- охарактеризуйте можливі ризики для держави та бізнесу.

Додатково запропонуйте власний приклад тіньової діяльності (з українського або міжнародного контексту) та здійсніть його аналіз.

Завдання 3. Поясніть, як тіньова економіка створює передумови для розвитку економічної злочинності. У відповіді розкрийте роль таких явищ, як:

- корупція;
- відмивання грошей;
- ухилення від оподаткування.

Проаналізуйте, чи може існувати економічна злочинність поза тіньовою економікою, і навпаки – чи вся тіньова економіка є злочинною. Відповідь обґрунтуйте.

Завдання 4. На основі теоретичних знань і власних міркувань проаналізуйте, як тінізація економіки впливає на державний бюджет.

У відповіді розкрийте:

- механізм втрат бюджетних надходжень;

- вплив на бюджетний дефіцит;
 - довгострокові наслідки для соціальної політики держави.
- Сформулюйте пропозиції щодо зменшення рівня тінізації економіки.

Орієнтовні теми доповідей:

1. Тіньова економіка в Україні: масштаби, причини та тенденції розвитку.
2. Вплив цифровізації на трансформацію тіньової економіки.
3. Роль корупція у формуванні тіньових економічних процесів.
4. Міжнародний досвід боротьби з тіньовою економікою.
5. Тіньова зайнятість: соціально-економічні наслідки.
6. відмивання грошей як ключовий інструмент економічної злочинності.
7. Вплив тіньової економіки на Валовий внутрішній продукт: проблеми оцінювання.

Додаткове творче завдання

Підготуйте есе на тему: «Чи може тіньова економіка виконувати позитивні функції в умовах економічної кризи?»

У роботі необхідно:

- аргументовано представити різні точки зору;
- зробити власний висновок;
- навести приклади.